

По-четверте, формування рефлексивної компетентності як поняття в педагогічному середовищі педагогічної освіти не має активного застосування внаслідок незначної важливості, яка їй надається.

По-п'яте, тенденції зростання інтересу вчителів фізичної культури до професійно-особистісного саморозвитку в умовах неформальної та інформальної освіти, до формування творчого, дослідницького стилю професійного діяльності дозволяють припускати можливість створення нових, більш прогресивних систем професійно-особистісного саморозвитку майбутніх фахівців.

Діагностику саморозвитку вчителів фізичної культури як особистості і професіоналів ми визначали, виходячи з таких основних положень: це неперервний процес систематичного спостереження і фіксування даних відповідно до визначених критеріїв та реєстрація параметрів на основі певних критеріїв; це індивідуальна динаміка зміни основних показників професійно-особистісного саморозвитку.

Основними етапами його проведення є:

- діагностика і аналіз змін в показниках саморозвитку;
- виявлення труднощів;
- здійснення корекційної діяльності.

Тенденції в зміні підходів до моделювання професійно-особистісного саморозвитку вчителів фізичної культури, зростання їхньої самосвідомості, розширення нормативно-правової бази додаткової освіти дозволяють припустити можливість значного підвищення ефективності професійно-особистісного саморозвитку вчителів за умови впровадження розробленої технології моніторингу професійно особистісного саморозвитку вчителів фізичної культури. Особливістю технології є орієнтація на використання інформаційних технологій, створення індивідуальної траєкторії професійно особистісного саморозвитку; використання аналітичної діяльності для формування професійно-особистісного саморозвитку вчителів фізичної культури.

**ВАНІНА НАТАЛІЯ**

Інститут професійної освіти НАПН України (м. Київ)

## **СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ**

Сучасна система професійної орієнтації та кар'єрного консультування у професійній (професійно-технічній) освіті (П(ПТ)О та ФПО) відіграє ключову роль у формуванні готовності здобувачів до ефективної професійної діяльності та адаптації до ринку праці.

Метою дослідження є оцінка соціально-економічної та педагогічної ефективності системи професійної орієнтації для здобувачів П(ПТ)О та ФПО.

Аналіз практичних кейсів, результатів опитувань учнів і педагогів, а також статистичних даних щодо працевлаштування свідчить про позитивний вплив професійного консультування на адаптацію молоді до ринку праці. Зокрема, профорієнтаційна робота сприяє усвідомленому вибору професійної траєкторії, підвищенню мотивації до навчання та зниженню ризиків безробіття серед випускників.

Професійна орієнтація є науково-практичною системою підготовки особистості до свідомого професійного самовизначення та самореалізації (Єгорова та ін., 2014) і виступає ключовим чинником формування компетентного фахівця, здатного адаптуватися до сучасних економічних і соціальних викликів. Для досягнення стійких результатів необхідний системний підхід, що забезпечує узгодженість дій, безперервність підтримки та орієнтацію на реальні потреби ринку – саме це і визначає сутність системної профорієнтації. Системна профорієнтація – це можливість для економіки стати більш ефективною, для суспільства – більш справедливим. Усвідомлений вибір професії – важливий крок до успішної особистісної та професійної самореалізації молоді, розвитку майбутньої кар'єри та життєвих пріоритетів (Професійна орієнтація у новій українській школі, 2020).

В умовах динамічних змін на ринку праці та зростання вимог до компетентностей випускників П(ПТ)О професійне консультування стає критично необхідним для підтримки молоді у виборі оптимальної кар'єрної траєкторії. Мета дослідження – проаналізувати результати та ефективність системи професійної орієнтації для здобувачів П(ПТ)О з позицій соціально-економічного та педагогічного впливу.

Для оцінки ефективності системи професійної орієнтації було використано комплексний підхід, що включав аналіз статистичних даних щодо працевлаштування випускників упродовж 2–3 років після завершення навчання, вивчення кейсів профорієнтаційної роботи в закладах освіти різних регіонів України, а також педагогічний аналіз методів консультування і профорієнтаційних заходів з огляду на їхню здатність формувати професійну компетентність та мотивацію до саморозвитку.

Результати досліджень свідчать, що здобувачі, залучені до системних профорієнтаційних заходів, мають вищі шанси на успішне працевлаштування та демонструють кращі показники працевлаштування порівняно з тими, хто не отримував такої підтримки. Ці висновки узгоджуються з міжнародними оглядами та емпіричними роботами, що підтверджують позитивний вплив career guidance на інтеграцію молоді у ринок праці. Ефективна профорієнтація допомагає людям реалізувати свій потенціал, економіці стати ефективнішою, а суспільству – справедливішою. Це має вирішальне значення для плавного пере-

ходу людей, коли вони роблять вибір щодо освіти та навчання, а також для мобільності та інтеграції на ринку праці (Cedefop, 2021).

У педагогічному вимірі особливо ефективними виявилися інтерактивні методи консультування (тренінги, кар'єрні ігри, онлайн-тести), які істотно підвищують мотивацію та готовність учнів до свідомого вибору професії. Важливою тенденцією є й активне впровадження цифрових інструментів, що дало змогу охопити ширшу аудиторію та зробити кар'єрні послуги доступними навіть у віддалених регіонах.

Отже, система професійної орієнтації та кар'єрного консультування може розглядатися як дієвий інструмент підтримки здобувачів П(П)О, що поєднує соціально-економічний ефект із педагогічним впливом. Соціально-економічний ефект проявляється у прискоренні працевлаштування та зменшенні невідповідності між освітою та ринком праці, тоді як педагогічний аспект підвищує мотивацію та рівень професійної компетентності. Водночас ефективність системи залежить від регулярного оновлення профорієнтаційних програм відповідно до потреб ринку праці, інтеграції цифрових інструментів для дистанційного консультування та підвищення кваліфікації фахівців у сфері кар'єрного консультування.

Система професійної орієнтації та кар'єрного консультування сприяє підвищенню соціально-економічної та педагогічної ефективності П(П)О. Впровадження комплексних підходів до консультування дозволяє здобувачам більш обґрунтовано обирати професійну траєкторію. Підвищення ефективності системи потребує постійного оновлення методик, інтеграції цифрових рішень та професійного розвитку консультантів.

### **Література**

1. Єгорова Є.В., Ігнатів О.М., Кобченко В.В., Литвинова Н.І., та ін. (2014). *Психологія профорієнтації у системі педагогічної освіти* [Монографія; за ред. О. М. Ігнатів]. Кіровоград: Імекс-ЛТД.
2. Професійна орієнтація у Новій українській школі: концепція (2020). Київ: Програма ЄС «EU4Skills: кращі навички для сучасної України». Вилучено з <https://surl.li/zdegqz>
3. Cedefop; ETF; Європейська комісія (2021). *Інвестиції в профорієнтацію: переглянуте видання 2021*. Міжвідомча робоча група з професійної орієнтації WGCG. Вилучено з <https://surl.li/qazoue>

**ВЕЛИКОЖОН ВЛАДИСЛАВ**

Інститут професійної освіти НАПН України (м. Київ)

## **МОДЕЛЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ГРАФІЧНОГО ДИЗАЙНУ ДО ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Метод теоретичного моделювання є одним із універсальних й використовується у різних галузях науки. Результати ознайомлення з напрацьованим у галузі професійної педагогіки досвідом педагогічного моделювання переконують, що автори наукових розвідок, зазвичай, презентують моделі у формі багатограних складних конструкцій. Відтак реалізуються їх гносеологічні функції. Зокрема, ілюстративна функція дає можливість наочно відобразити досліджуване явище, його внутрішню будову, властивості; пояснювальна – допомагає глибше зрозуміти пізнаваний об'єкт, сформулювати про нього більш чіткі уявлення; евристична функція, спрямована на відкриття нових сторін буття досліджуваного фрагмента соціальної дійсності; критеріальна – постає як зразок-мірило для здійснення порівняльного аналізу й оцінки окремих властивостей або всього досліджуваного об'єкта; прогностична функція пов'язана з отриманням інформації-прогнозу про подальше функціонування та розвиток досліджуваного явища; перетворювальна – сприяє вибору оптимальних способів перетворення соціальних об'єктів. Педагогічне моделювання вважаємо універсальним способом вивчення освітніх процесів, психологічних, педагогічних і організаційно-методичних умов оновлення й поліпшення професійної підготовки майбутніх дизайнерів у ЗВО.

Метод теоретичного моделювання в використовується для оптимізації розвитку підприємницької компетентності майбутніх дизайнерів у закладах професійної освіти різних рівнів; стимулювання когнітивно-пізнавальної діяльності здобувачів освіти; діагностування, прогнозування й проєктування результатів підготовки до підприємницької діяльності.

Моделювання підготовки до підприємницької діяльності майбутніх дизайнерів-графіків здійснювалося з метою описання компонентів готовності й встановлення взаємозв'язку між ними. Застосування методу моделювання розвитку підприємницької компетентності майбутніх дизайнерів-графіків уможливило уточнення відомостей про керування об'єктом дослідження і прогнозування його розвитку, характеристик різних психолого-педагогічних і організаційних процесів, структури і зв'язків. Модель є спеціалізованою і складається з атрибутів, взаємозв'язок між якими для досліджуваного явища є постійним. Модель в чомусь схематизує явище дійсності, відволікає від конкретних її власти-